
Nová zjištění o životě a díle pozdně barokního malíře Václava Bernarda Ambroziho (1725–1806)¹¹

Věra Sejkorová Kašparová, Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování

KLÍČOVÁ SLOVA	Václav Bernard Ambrozi – nástěnná malba – Měšice – Líbeznice – miniatura – 18. století – historie restaurování – olejomalba – Josef Schlachter
KEY WORDS	Václav Bernard Ambrozi – wall painting – Měšice – Líbeznice – miniature – 18 th century – restoration history – oil painting – Josef Schlachter

---

NEW FINDINGS ABOUT THE LIFE AND WORK OF THE LATE-BAROQUE PAINTER VÁCLAV BERNARD AMBROZI (1725–1806)

The article briefly deals with new facts about the life and work of the late-Baroque painter Václav Bernard Ambrozi (1725–1806), court painter of Marie Teresa, art connoisseur and restorer, who is basically not well known within the expert community. It presents new facts about the painter's family and his activity in Prague's painting guild. It also discusses the decoration in painting of St. Martin's church in Líbeznice, which can be, on the basis of an archive research, newly attributed to painter Schlachter and not to Ambrozi as was previously thought. The article concludes with information about newly discovered miniatures on a copper plate and about a drawing on paper depicting an Old Testament story of queen Ester. Both works of arts are abroad.

¹¹ | Článek vychází z diplomové práce: Věra Sejkorová Kašparová, *Počátky restaurování a péče o obrazové sbírky v Čechách a dílo Václava Bernarda Ambroze (Ambroziho)* (diplomová práce), Fakulta restaurování, Univerzita Pardubice, Litomyšl 2015.

2 | „*Urkunden Die zwey Urkunden ... König in Böhmen Wenzl IV.*¹⁰⁰ *besitzz Hr. Wenzl Ambrozi, Hochmaler...*“ *„Etwas über Thomas de Mutina mi teinem Beytrag zur geschichte der, Ölmalerey und Perspectiv. nebst Urkunden und einem Anhang die Ölgemälde des Schloses Karlstein be-treffend, samt einem kupferblatt“.* Archiv Národní galerie v Praze (dále jen ANG Praha), fond Jan Quirin Jahn, přír. č. AA 1222/8, inv. č. 291; ANG Praha, fond Jan Quirin Jahn, Opis privilegia ze 6. ledna 1380, přír. č. AA 1219, inv. č. 38 (16); ANG Praha, fond Jan Quirin Jahn, Opis pri-villegia ze 30. března 1392, přír. č. AA 1219, inv. č. 39 (16); dále Jan Qui-rin Jahn, Etwas von ätesten Mahlern Böhmens, nebst einem Beytrage zur Oelmahlerey und Perspektiv, in: *Archiv der Geschichte und Statistik, insbesondere von Böhmen, Bd. 1*, Prag 1792, s. 3–37, 50–59.

3 | Jan Bohumír Dlabacž, *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien I.* Prag, Praha 1815, s. 43–46.

4 | Dlabacž dále pojednává o jeho bratru Josefu Petrovi, o nejnadaněj-ším synovi Antonínu Ambrozim, a o Václavu Karlu Ambrozim. Ibidem, s. 42-43, 45.

5 | Hans Heinrich Füssli, *Zusätze zu dem Allgemeinen Künstlerlexikon und der Supplementen desselben, oder: Kurze Nachricht von dem Leben und den Werken der Maler, Bildhauer, Baumeister, Kupferstecher, Kunst-giesser, Stahlschneider, u. s. ě.*, Zürich 1824, s. 31; Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců* A–K, Praha 1947, s. 17; Ulrich Thieme – Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, Leizig 1907–1950, s. 398–399.

6 | „*Okrzez Wacslaw Bernard Syn P: Wacslawa Ambroże Sstetiny Sane a home z M: Markyty. Brany. P Matęż Rubess. Testij P Wogtęch Kegler. P. Frantz Benezl Sleczna Boczena Czikanowia ... Pi Katerzina Kubynowa Hostingska. Zdego vssichni Krżtie D: Wemycký Werner z Kankú.*“. Státní oblastní archiv v Praze (dále jen SOA Praha). Křestní matrika. Liber Vitae A: 1698, sign. M 10-1.

7 | „*1750 Ambros Josephus Pictor Die Junii Anno 1750. Ambros Wen-ceslaus Pictor die 8 Junii 1750.*“ Milan Nedoma, Soupisy malřů, so-chařů a mědiyntců, zapsaných v letech 1696–1779 na filosofické fakultě pražské university Karlovy, in: *Památky archeologické, Historie*, Ročník XLIII–1948, Praha 1949, s. 94–96; Viz Toman (pozn. 5), s. 17. Zápis měl být uložen v matrice označené M 29 1724–1779 – zápisy umělců sub „*Pictores et Calcographi*“ v Archivu Karlovy Univerzity. Matrika se bohužel nedochovala, což bylo zjištěno na základě korespondence s doc. PhDr. Ivanou Čornejovou, CSc. (v držení autorky). Nicméně v Národní galerii v Praze se dochoval opis provedený Janen Quirinem Jahnem: *„1750. 8. Juny Josephus Ambroz Pictor. Wenceslaus Ambroz Pictor, eodem die Anno.*“ ANG Praha, fond Jan Quirin Jahn, Přehled umělců zapsaných na Karlově univerzitě, přír. č. AA 1222/8, inv. č. 267.

8 | Viz Toman (pozn. 5), s. 17.

9 | Dne 4. února 1760 byl v kostele sv. Štěpána pokřtěn Josef Blažej; křest Františka de Paula Matěje Václava proběhl dne 8. ledna 1762 v kostele sv. Jindřicha. V matriční knize je malř jmenován jako „pictor academicus“. Dne 1. února 1764 byl pokřtěn Jan Nepomucký Antonín Ignác u sv. Štěpána a 15. února 1766 také Antonín Bernard Valentin. Dcera Marie Anna byla pokřtěna 14. března 1768, Ignác Peregrín Filip 1. května 1770 a Ignác přijal křest 2. listopadu 1773. Antonín Podlaha, Materie k slovníku umělců a uměleckých řemeslníků v Čechách, in: *Pa-mátky archeologické*, Ročník XXVIII, Praha 1916, s. 215.

10 | „*Filius Domini Wenceslai Ambrozi alias nuncupati Stietina*“. Viz To-man (pozn. 5), s. 17.

11 | Viz Podlaha (pozn. 9), s. 215.

12 | František Ruth, *Kronika královské Prahy a obcí sousedních, 3. díl, ulice Purkyňova-Žofin*, Praha 1904, s. 112.

13 | Viz Podlaha (pozn. 9), s. 160.

14 | Ibidem, s. 160.

Malř a rodina

Český malř a restaurátor Václav Bernard Ambrozi je jednou z význač-ných osobností nejen na poli malřském, ale i sběratelském či restaurá-torském. Přesto je dnes do jisté míry opomíjenou personou pozdního baroka, ačkoliv ve své době udržoval blízké styky s císařským dvorem. Byl dvorním malřem Marie Terezie a s Josefem II. vedl rozpravy o umění. Kromě toho působil jako dvorní malř Nosticů, spravoval jejich sbírky, sám byl význačný sběratel umění, s uměním také obchodoval, působil mimo to jako odhadce na aukcích, soudní znalec či vyvolavač. V nepo-slední řadě je třeba připomenout jeho činnost restaurátorskou a také skutečnost, že jde o posledního staršího (tj. představeného) pražského malřského cechu, než tuto instituci roku 1776 Josef II. zrušil.

Literatura ani archivní prameny bohužel o Ambrozim neposkytují mno-ho informací. Nejstarší zmínka pochází z roku 1792 od Jana Quirina Jahna, kde je malř zmiňován v souvislosti s přetištěním listin týkajících se potvrzení malřského bratrstva králem Václavem IV. z roku 1380 a pozdějším privilegiem z roku 1392, které byly v majetku malře.^[2] Další záznam pochází až z Dlabacžova slovníku z roku 1815,^[3] kde je pojednání nejen o tomto malři, ale také o jeho bratru Josefu Petrovi, který byl Ambroziho prvním učitelem v malbě miniatur, a synech Anto-nínovi a Václavu Karlovi;^[4] připojen je též výčet malřových realizací. Další zmínky o Ambrozim známe především z pozdějších slovníků, autoři však kusé informace o někdejším význačném malři spíše jen opakují.^[5]

Na základě křestní matriky spatřil Václav Bernard Ambrozi světlo světa pravděpodobně 2. července 1725 v Kutné Hoře a pokřtěn byl tamtéž 26. září 1725.^[6] S otcem a bratrem roku 1731 odešel do Prahy a 8. čer-vna 1750 se spolu se starším bratrem Josefem Petrem zapsal na filozo-fickou fakultu pražské univerzity.^[7]

Z matričních knih se dozvídáme zlomky ze soukromého života malře. Byl zřejmě třikrát ženatý. S první manželkou měl minimálně jedno dítě, které bylo pokřtěné 16. dubna 1751,^[8] druhá manželka Kateřina, roze-ná Paumkartnerin, povila malři celkem sedm dětí.^[9] Dne 19. září 1771 získal malř se svými šesti nezletilými syny měšťanská práva na Novém Městě pražském. V českém zápise v novoměstské knize měšťanů je jeho rodové jméno uvedeno ještě česky, tedy Ambrož, a to podle křest-ního listu jeho syna z 16. dubna 1751.^[10] Na základě zápisů ve farních kronikách můžeme rekonstruovat stěhování postupně se rozrůstající rodiny. V roce 1760 je uveden *dům od Bonanome*, o dva roky později je zaznamenáno, že přišli z *domu od Špinků*, v roce 1764 už z domu z Pal-movské zahrady, o čtyři roky později z *domu Na Košíku*.^[11] Ambrozi byl také majitelem domu na nároží Lazarské a Vladislavovy ulice.^[12] Dne 23. dubna roku 1783 je zapsán v křestní matrice při kostele sv. Štěpána v Praze jako svědek u křtu Ondřeje Františka Jiřího, syna malře minia-tur Františka Prechlera a jeho ženy Alžběty, rozené Kantzwindin.^[13] Ambroziho manželka Kateřina zemřela 26. října 1791 ve věku padesáti šesti let.^[14] Malř zemřel na zápal plic 30. dubna 1806 v Praze, což je uvedeno ve farní matrice kostela Nejsvětější Trojice ve Spálené ulici. Vdovec Václav Bernard Ambrozi ještě v den svého skonu uzavřel sňatek

s šestatřicetiletou Annou Kollerovou.^[15] Můžeme předpokládat, že se tak stalo z existenčních důvodů, aby Annu Kollerovou zajistil poté, co o něho ve stáří pečovala. S vdovou se poté, neznámo kdy, oženil Amb-roziho syn František Václav Ambrozi (1762–1815).^[16]

Malřská kariéra

Nebudeme se zde podrobněji zabývat kompletní Ambroziho dochova-nou malřskou činností, nicméně pokusíme se nastínit nové poznatky o jeho působení. Přestože byl velmi plodným a všestranným umělcem, dnes je jeho jméno téměř zapomenuto. Nebyl jen figuralistou, ale také malřem architektur, při jejichž ztvárnění vycházel ze zářného vzoru Andrey Pozzy. Do dnešní doby se nám bohužel zachoval jen velmi malý zlomek jeho tvorby. Ambrozi tvořil nástěnné malby, pracoval olejem na plátně (květinová zátiší, portréty, oltářní obrazy), známe též jeho mini-atury na měděné podložce.

Byl zřejmě neoficiálním žákem Siarda Noseckého,^[17] známého strahov-ského premonstrátského malře, pod jehož malřským vedením prav-děpodobně dělal vynikající pokroky a záhy se stal veřejně známým.^[18] Svou uměleckou dráhu zahájil asi po roce 1743,^[19] kdy realizoval, ještě společně se svým učitelem, první veřejnou zakázku, výmalbu fasády domu zvaného původně *Dům u šesti nejstarších českých knížat*, dnes *Dům U Pěti králů* (čp. 415/II) v ulici Na Hrobcích na Vyšehradě.^[21]

V Ambroziho malbě nacházíme vlivy Václava Vavřince Reinera a Fran-tiška Xavera Palka, který ho ovlivnil benátským kolorismem, ale také způsobem modelování barvou.^[21] Ambroziho malbu lze charakterizovat jako jasnou, se snahou o půvab a čistotu, založenou na práci s tizianov-ským koloritem a ladnými kompozicemi.^[22] V duchu benátského chiari-smu tvoří zářivé malby ve světlých a teplých odstínech. Jeho díla působí živým dojmem, často je přítomna snaha o poměrně dramatické světel-né kontrasty. Pro jeho malby je charakteristická iluzivní architektura s krajinným pozadím, poměrně málo obměňované kompozice postav či svébytná typika tváří.^[23] Malř se v duchu tehdejší tradice nevyhýbá zasazení děje do krajiny; můžeme zde hledat spojitost s tvorbou Nor-berta Grunda či vlivy nizozemských krajinomaleb s typicky „severský“ listnatými stromy a poměrně nízkým horizontem. Malby do jisté míry působí žánrovým dojmem, postavy odívá šatem 18. století.

Mezi mistry pražského malřského cechu byl přijat v roce 1758 jako třiatřicetiletý po předložení „mistrovského kusu“, složení vstupní částky 10 zlatých a zaplacení běžného ročního poplatku 30 krejcarů, tedy půl zlatého.^[24] V letech 1758–1761 platil každoroční příspěvek, poté v roz-mezí let 1761–1764 do cechovní pokladny příspěvek neodváděl a v le-tech 1765–1770 začal opět přispívat. K 17. říjnu roku 1771 měl po-hledávky vůči cechu 3 zlaté.^[25] Kvitance opatřená signaturami obou malřů ze dne 2. května 1777 ukazuje, že malři Václav Bernard Ambrozi a Jan Kastner odvedli za kvartál 2 zlaté.^[26] Podobnou kvitanci se signa-

15 | Ibidem, s. 160.

16 | Ibidem, s. 93.

17 | Viz Dlabacž (pozn. 3), s. 43; Viz Füssli (pozn. 5), s. 31.

18 | Viz Dlabacž (pozn. 3), s. 43; Friedrich Faber – Lorenz Clasen, *Con-versationslexicon für bildende Kunst, Band I.*, Leipzig 1843, s. 353.

19 | Eduard Poche, Architektura, in: Eduard Poche – Pavel Preiss, *Praž-ské paláce*, Praha 1973, s. 120–396, cit. s. 181.

20 | Se svým učitelem Siardem Noseckým realizoval také výmalbu kaple sv. Voršily (dnes kaple sv. Norberta) v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Strahově a na velké, avšak nedochované zakázce výmalby kaple Zvěs-tování Panny Marie pro klášter celestýnek na Novém Městě v Jindřišské ulici čp. 909/14. Viz Dlabacž (pozn. 3), s. 43–44.

21 | Eva Petrová, Figurální malba klasicismu, raného romantismu a po-čátky výtvarné kritiky, in: Taťána Petrasová – Helena Lorenzová (ed.), *Dějiny českého výtvarného umění (III/1) 1780–1890*, Praha 2001, s. 64–112, cit. s. 67.

22 | Viz Faber – Clasen (pozn. 18), s. 353; Wurzbach 1856, s. 28; Müller 1857, s. 36.

23 | CW [Costantin von Wurzbach], heslo Ambrozy, Wenzel Bernard, in: Constantin von Wurzbach, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, Band I.*, Wien 1856, s. 28.

24 | „*Ein Nahm Von J: 58 bis J: 59 ... H: Wentzl Ambrosch ausssein ... stück ... 10 zl. Item das quartal .... 30 x.*“ ANG v Praze, fond Pražská malřská bratrstva, Účetní kniha malřského bratrstva novoměstského 1755–1782, přír. č. AA 1214, nepaginováno.

25 | „*Ao: 1770 ... gehaltenen 4. Quartalen Emphang deren Quartales-ten ...18 obris Zla W. Ambrosch ... 30 kr. Neuer Empfang Von gehal-tenen Hautb-quartal den 20 obris 1771 bei den 20. Obris 1772. ... Den 17 obris... Deto hat M. Wentzl Ambrosch erlegt ... 3 zl.*“ ANG v Praze, fond Pražská malřská bratrstva, Účetní kniha malřského bratrstva novo-městského 1755–1782, přír. č. AA 1214, nepaginováno.

26 | „*Wenceslaus Ambrozi. Joan Castner*“. ANG Praha, fond Pražská malřská bratrstva. Korespondence staroměstského a malostranského malřského bratrstva, 1592–1782, přír. č. AA 1218, složka 187, (114), inv. č. 214.

54	e-Monumentica ročník VII. 2019 číslo 2	
	Nerecenzovaná část	

	Věra Sejkorová Kašparová	
	Nová zjištění o životě a díle pozdně barokního malře Václava Bernarda Ambroziho (1725–1806)	

27 | „Ambrozi Mahler. Joan Castner“. ANG Praha, fond Pražská malířská bratrstva, přír. č. AA 1218, složka 187, (114), inv. č. 214.

28 | „weil aber der W. Ambrozi als oberaltefer nicht gezahlet...“ ANG Praha, fond Pražská malířská bratrstva. Korespondence staroměstského a malostranského malířského bratrstva, 1592–1782, přír. č. AA 1218, složka 188, (115), inv. č. 218; ANG Praha, fond Pražská malířská bratrstva, *Účetní kniha malířského bratrstva novoměstského 1755–1782*, přír. č. AA 1214, nepaginováno.

29 | „Von 25. Septemb: 1775 Bis 22. Semtembris Ao: 1776, wie folget: ... Neuer Empfang. Von Sammentlichen Herren Principalen. Als benantlich: H. Wentzl Ambrösh... 30 kr. ... An unterschiedlichen Rückständen, bey nachfolgenden Hh: Principalen: Als: ... Bey dem ... H. Wentzl Ambrösh .....4 zl.“ ANG Praha, fond Pražská malířská bratrstva, *Účetní kniha malířského bratrstva novoměstského 1755–1782*, přír. č. AA 1214, nepaginováno.

30 | Ibidem, nepaginováno.

31 | ANG Praha, fond Pražská malířská bratrstva, přír. č. AA 1218, složka 188, (115), inv. č. 218.

32 | Národní archiv v Praze (dále jen NA Praha), fond Česká účtárna, karton 293, inv. č. 2012.

33 | Radka Tibantzlová – Štěpán Vácha, Nově nalezené dílo Karla Škréty. Sv. Antonín Paduánský s Ježíškem a obrazová výzdoba kostela hybernů na Novém Městě pražském, *Umění* LXII, 2, 2014, s. 118–140.

34 | Ibidem, s. 130.

35 | Ibidem, s. 140. „Quittung pro zwey Gulden ung zwanzig Kreuz[er], welche ich endes gefertigter für die Abschätzung der sammentlichen bey den aufgehobenen Hibernen befindlichen Schildereyen ... richtig und baar empfangen habe“. NA Praha, fond Česká účtárna, karton 293, inv. č. 2012.

36 | Renata Vedlichová, *Václav Bernard Ambrozi, pozdně barokní malíř* (diplomová práce), Filozofická fakulta, Masarykova Univerzita, Brno 2004, s. 4.

37 | František Zuman, Staroboleslavské památky – jejich život (Příspěvky k dějinám jejich výstavby, výzdoby a zařízení), in: Josef Pelikán (edd.), *Časopis společnosti přátel starožitností*, 55, 1947, s. 116–140., cit. s. 131–132.

38 | Ibidem, s. 132.

39 | Nostický palác na Malé Straně (čp. 471/III) byl malířem vyzdoben roku 1757 při příležitosti sňatku Františka Antonína Nostice a Marie Alžběty Krakovské z Kolowrat. Zřejmě zde realizoval výmalbu více místností, dochoval se však pouze velký sál (místnost č. 121) s mytologickým námětem s Apollonem na slunečním voze a galerie (místnost č. 130) se dvěma horizontálními zrcadly se skupinami puttů. Výmalbu monumentálního schodiště s mytologickou tematikou v Sylva-Tarouccově paláci (dříve Piccolominiovský Na Příkopě čp. 852-II, poté Nosticův) provedl malíř zřejmě po roce 1766. Viz Poche (pozn. 19), s. 36; Pavel Vlček et al., *Umělecké památky Prahy. Malá Strana*, Praha 1999, s. 538.

turami máme datovanou do 24. září 1780, kdy skládali roční poplatek 30 krejcarů.¹²⁷ Od roku 1773 Ambrozi opět neplatil, dluh se navýšil, takže malíř v letech 1776–1777 dlužil cechu 4 zlaté a 30 krejcarů.¹²⁸ V roce 1775 pak zaplatil 30 krejcarů, takže se dluh ponížil.¹²⁹ Od 22. září 1776 do 22. října 1777 byl Ambrozi poprvé zvolen cechovním starším a tento post zastával až do zrušení cechu dekretem Josefa II. v roce 1782.¹³⁰ Z 25. října 1776 se nám dochovala kvittance na 5 zlatých a 8 krejcarů vystavená Václavem Bernardem Ambrozim pro Frantze Dentzela.¹³¹ Další záznamy o osobě malíře Ambroziho se nacházejí v *Aktech o zrušení pražského malířského bratrstva roku 1782*,¹³² kde kromě jiného malíř podává informace o své pozici staršího cechu a náplni práce (zpracovávání účetnictví malířského cechu apod.).

V archívních pramenech se jméno malíře objevuje také v souvislostech s odhady různých šlechtických sbírek nebo například při oceňování uměleckých děl z kláštera hybernů s kostelem Neposkvrněného Početí Panny Marie (klášter byl zrušen dekretem Josefa II. ze dne 7. září 1786).¹³³ Zřejmě zde využil příležitost výhodně zakoupit cenné obrazy, jelikož z hyberského kostela získal dvě Škrétovy malby (*Křest Kristův* a *Obrácení sv. Pavla*).¹³⁴ Malíř za odhad kostelního mobiliáře dostal 2 zlaté a 20 krejcarů.¹³⁵

Snad ve všech slovnících je Ambroziho jméno dávano do souvislosti s jeho plodnou restaurátorskou činností; bohužel se nám záznamy o těchto aktivitách, až na jedinou výjimku, nedochovaly. Můžeme předpokládat, že v rámci své malířské práce pro Nostice nejen zajišťoval nové akvizice do rozsáhlé umělecké sbírky, ale že o ně také pečoval, a to i restaurátorsky. Bohužel, zvláště rodové archivy Nosticů, které by nám snad mohly přinést bližší informace, byly dílem zničeny za druhé světové války (Nostický archiv z paláce na Malé Straně), dílem v 50. letech odvezeny do sběrných surovin (zámecký archiv v Měšicích).¹³⁶

Jedinou archivně doloženou restaurátorskou realizací malíře tak zůstává zásah v kostele sv. Václava ve Staré Boleslavi z roku 1783. Tehdy dva nové oltáře, sv. Kříže a Panny Marie Bolestné z roku 1779, které byly do té doby pouze z nenatřené dřeva, opatřil mramorovým povrchem a řezbářské práce pozlatil za odměnu 400 zlatých.¹³⁷ O rok později očistil snesený cyklus čtrnácti obrazů od Karla Škréty o rozměrech 210 × 350 centimetrů, představující scény ze života sv. Václava, u kterých dále provedl zpevnění závěsů a zajištění proti vlhkosti; černé rámy obrazů iluzivně pojaté v černém mramoru opatřil zlatými pruty. Za tuto práci dostal 156 zlatých.¹³⁸

Výzdoba zámecké kaple v Měšicích a kostela sv. Martina z Tours v Líbeznici

Jak bylo naznačeno výše, malíř pracoval ve službách Nosticů, pro které provedl nejen výmalbu sálů a velkorysého vstupního schodiště ve dvou pražských palácích,¹³⁹ ale také výzdobu zámecké kaple na zámku v Měšicích, který Nosticové zakoupili a postupně upravovali. Malíř Ambrozi pracoval převážně pro Františka Antonína Nostice a jeho manželku Marii Alžbětu, rozenou Krakovskou z Kolowrat.

Obr. 1 Václav Bernard Ambrozi, *Podobenství o dělnících na vinici, 1775, bývalá zámecká kaple sv. Alžběty Durynské (dnes místnost č. 114), Měšice, olejomalba na jemném vápenném štukovém podkladu*. Foto: Věra Sejkorová Kašparová

Měšice se nacházejí necelých 20 kilometrů severovýchodně od Prahy. V první polovině 17. století docházelo vinou válečných událostí k častým změnám majitelů panství. Od roku 1677 jej spravovali Nosticové, počínaje hrabětem Janem Hertvíkem.¹⁴⁰ Pro již výše zmíněného Františka Antonína Nostice a jeho manželku zámek přebudoval proslulý architekt Antonín Haffenecker ve dvou stavebních etapách v rozmezí let 1767–1790.¹⁴¹

Roku 1775 vymaloval Ambrozi v zámecké kapli tři klenební pole technikou olejomalby na jemném vápenném štukovém podkladu, námětem byla novozákonní podobenství.¹⁴² Tato malba je zajímavá hned z několika hledisek. Nejenže je jedinou ukázkou techniky olejomalby vytvořenou malířem na jemném vápenném štukovém podkladu, ale je též jedinou dochovanou signovanou realizací Václava Bernarda Ambroziho. Signatura se nachází na prostředním výjevu *O chlebu života*, na jednom z architektonických článků čteme: „Wenceslaus Ambrozi pin. 1775“. Ostatní realizace byly proto malíři připsány na základě formální analýzy nebo, dnes již často nedochovaných, písemných pramenů. Soupis jeho větších realizací nám pak předkládá ve svém slovníku Dlabáč.¹⁴³ Pro zmíněnou kapli malíř vymaloval také hlavní oltářní obraz sv. Alžběty Durynské jako almužnice, který se dnes nachází v severní lodi chrámu Nejsvětějšího Salvátora v Praze. Ambroziho nástěnné malby v Měšicích byly částečně restaurovány.

40 | František Holec et al., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (Praha a okolí) VII*, Praha 1988, s. 142.

41 | Josef Hobzek, *Mapa kulturních památek ČSSR: Měřítko 1:500000*, Praha 1968, s. 118; Viz Holec (pozn. 40), s. 142; Pavel Vlček, *Ilustrovaná encyklopedie českých zámků*, Praha 2006, s. 366.

42 | Podobenství o rozsevači, podobenství o chlebu života a podobenství o dělnících na vinici.

43 | Viz Dlabáč (pozn. 3), s. 44.

44 | Ve farní kronice líbeznické farnosti se dozvídáme, že v červnu 1945 byla kaple vykradena ruskými vojáky, následně došlo k jejímu obnovení a po druhé světové válce byla dána do správy líbeznické farnosti. V zápise čteme, že „...zámecká kaple vykradena a zařízení její poškozeno neznámými ruskými vojáky...“. Státní okresní archiv Praha-východ se sídlem v Přemýšlení (dále jen SOKA Praha-východ), Liber Fundationum et Memorabilium Parochia Libesnicensis ab Anno Domini 1737 (1735–1933), značka: FÚ Líbeznice, inv. č. 1, s. 60.

45 | Vladimír Novák, Zámecká kaple v Měšicích, *Měšický zpravodaj*, 2005, č. 4, nepaginováno.

46 | Z popisu kaple z roku 1947, provedeném líbeznickým farářem Vincencem Neradem, se dozvídáme: „V krásném zámku měšickém, nyní majetku státním, před revolucí roku 1945 majetku Ervina Nosticze-Rhineka, vystavěném 1767–75, jest prostranná kaple sv. Alžběty Duryňské. Zaujímá celou výši budovy a jest do ní pojata. Na dvou klenebních polích spatřují se biblické výjevy, jež zdařile vymaloval Václav Ambrozi roku 1775. Velmi pěkný barokní obraz od téhož umělce, znázorňující sv. Alžbětu chudým almužnu udělující ...“ Ibidem, nepaginováno. Je tedy zřejmé, že poslední z maleb zobrazující podobnosti o rozsěvači byla již tehdy překryta plochým stropem. Malířská výzdoba provedená technikou olejomalby na mírně klenutém stropu byla vymalována malířem Ambrozim v roce 1775, což dokazuje malířova signatura „Wenceslaus Ambrozi pin. 1775“ v levém dolním rohu prostředního výjevu podobnosti o chlebu života.

47 | „Nový farní chrám Panie Libeznický se stavil od roku 1788 až do skončení roku 1795“. SOKA Praha-východ, značka: FÚ Líbeznice, inv. č. 1, s. 249.

48 | Antonín Podlaha – Eduard Šittler, *Topografie der historischen und Kunst-denkmale im politischen Bezirke Karolenthal*, XV., Praha 1903, s. 278.

49 | „Magister murarius, qui etiam hanc delineavit, operique profuit, Mathias Kinzel ex prago Mněssitz in obsequis Excel. Comit. Faber lignavit, magister Pragensis Josephus Lang...“ SOKA Praha-východ, značka: FÚ Líbeznice, inv. č. 1, s. 244.

50 | Plán „Libesnitzer Kirchenplan“ byl podepsán samotným autorem „Mathias Kuntzl Mauver Meister“. SOKA Praha-východ, Stavební plány 1784–1941, značka: FÚ Líbeznice, inv. č. 151.

51 | Josef Petráň et al., *Počátky českého národního obrození. 1770–1791*, Praha 1990, s. 278.

52 | Viz Dlabáč (pozn. 3), s. 43–46.

53 | Pavel Preiss, Malířství pozdního baroka a rokoka v Čechách, in: Jiří Dvorský – Eva Fučíková (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění. Od počátků renesance do závěru baroka II/2*, Praha 1989, s. 751–789, cit. s. 779; viz Petrová (pozn. 21), s. 70.

54 | Viz Preiss (pozn. 53), s. 779.

55 | S největší pravděpodobností se jedná o malíře Antonína J. Schlachtera (1734–1797), který je znám svou výzdobou kostela Nejsvětější Trojice ve Spálené ulici v Praze, případně jeho syna Václava Schlachtera (1757–1831).

56 | SOKA Praha-východ, Handwerker Steinbrecher und Furhlohus Register, Beim neuen Pfarrkirchbau in Liebesnitz pro Anno 1788 bis 1794, značka: FÚ Líbeznice, inv. č. 109, s. 23

57 | „Maler/In Julyo Ao 1791 dem Prager Maler Schlachter malen... des Presbyterium ... demselben a Conto der übrigen Arbeit 19 zl 1492 In April... 77/May ... Septembri... 23 zl. Summa 100 zl.“ SOKA Praha-východ, značka: FÚ Líbeznice, inv. č. 109, s. 23.

58 | Setkáváme se zde s následujícími výjevy: Podobnosti o rozsěvači, O neplodném fíkovníku, O zlých vinařích, O zasetém semenu/o pleveli, O pleveli mezi pšenící, O rybářské síti a mamotratném synu, Výrok o stromu a ovoci a Vyobrazení Dobrého pastýře.

Po roce 1948, kdy byla kaple zrušena,¹⁴⁴ došlo k jejímu přepatrování a rozdělení na několik místností.¹⁴⁵ Stalo se tak v poválečném období v rámci rekonstrukce zámecké budovy na nemocnici. Malby byly překryty rovným stropem, čímž byly ochráněny před vnějšími vlivy, a tím se dochovaly v dosti dobrém stavu.¹⁴⁶ Na základě stylové analýzy a také podobnosti námětů maleb v zámecké kapli v Měšicích s freskovou výzdobou kostela sv. Martina v Líbeznici (v obou případech jde o ztvárnění biblických podobností) připisuje Pavel Preiss výzdobu líbeznického chrámu taktéž Václavu Bernardu Ambrozimu, a to i z toho důvodu, že obě lokality jsou od sebe vzdálené pouhé dva kilometry.

Dle kroniky líbeznické farnosti byl kostel sv. Martina v Líbeznici postavený mezi lety 1788–1795¹⁴⁷ na místě staršího kostela ze 14. století, taktéž zasvěceného sv. Martinovi.¹⁴⁸ Autorem projektu kostela byl stavitel Matěj Kintzl z Měšic, což je také doloženo ve farní kronice¹⁴⁹ na samotném vítězném architektonickém návrhu.¹⁵⁰ Kostel, patřící ke stavbám vznikajícím po církevní reformě Josefa II., nám ukazuje maximum, čeho bylo možné dosáhnout – kompromis mezi velkolepostí dientzenhoferovské tradice a střídmostí nových úředních směrnic. Vznikla velmi klidná a funkční stavba.¹⁵¹

Jak bylo naznačeno výše, zajímavou otázkou je autorství výmalby líbeznického kostela. Johann Gottfried Dlabáč se o výmalbě líbeznického kostela v souvislosti s Václavem Bernardem Ambrozim nezmiňuje.¹⁵² Poprvé jsou malby spojovány s Ambrozim až v *Dějínách českého výtvarného umění* v roce 1989, kdy mu Eva Petrová a Pavel Preiss¹⁵³ připisují výmalbu chrámové lodi i presbytáře. K atribuci dospěli na základě námětové podobnosti s výmalbou kaple v Měšicích, provedenou asi o dvacet let dříve. Příčinu zásadně odlišného malířského pojetí spatřoval Pavel Preiss ve změně přístupu domněle téhož autora k malbě v kontextu rozmachu myšlenek osvícenství. Pravděpodobně jedním z důvodů atribuce byla i okolnost, že značnými donátory i v případě tohoto líbeznického kostela byli Nosticové, kteří stavbu výrazně finančně podporovali. Pavel Preiss řadí výmalbu k Ambroziho pozdějším realizacím a datuje ji až do doby po roce 1795.¹⁵⁴

V archívních pramenech se však nedochoval zápis o tom, že by Ambrozi malby provedl. V souvislosti s výmalbou presbytáře (jde o výjev *Apoteozy sv. Martina*) se v zápisech vřídají při stavbě líbeznického kostela objevuje jméno malíře Schlachtera,¹⁵⁵ kterému bylo za výmalbu presbytáře zapláceno celkem 119 zlatých; z toho 19 zlatých v roce 1791 a v roce následujícím 100 zlatých.¹⁵⁶ Malíř v Líbeznici pracoval v letech 1791–1792.¹⁵⁷

Další zprávy o realizaci maleb v tomto kostele od malíře Schlachtera nemáme, nicméně na základě stylové analýzy můžeme v zásadě bez pochybností konstatovat, že i výmalba celé lodi byla provedena stejným malířem jako v případě kněžiště. V chrámové lodi se nacházejí tři obrazy představující podobnosti, která jsou po bocích doplněna emblémy s výjevy z Nového zákona.¹⁵⁸ Příběhy jsou dotvořeny rámci a zrcadly s květinovými girlandami a festony, vše v typicky rokokové barevnosti. U výmalby hlavní lodi a presbytáře vidíme stejný způsob schématického stí-

Obr. 2 Václav Bernard Ambrozi, Podobenství o chlebu života, 1775, bývalá zámecká kaple sv. Alžběty Duryňské (dnes místnost č. 114), Měšice, olejomalba na jemném vápenném štukovém podkladu. Foto: Věra Sejkorová Kašparová

Obr. 3 Václav Bernard Ambrozi, Podobenství o rozsěvači, 1775, bývalá zámecká kaple sv. Alžběty Duryňské (dnes místnost č. 114), Měšice, olejomalba na jemném vápenném štukovém podkladu. Foto: Věra Sejkorová Kašparová

Obr. 4 Antonín J. Schlachter, Podobenství o rozsěvači, po 1792, kostel sv. Martina z Tours, Líbeznice, fresco-secco. Foto: Věra Sejkorová Kašparová

59 | Malba Podobenství o rozsěvači byla restaurována. První etapy se v roce 2007 ujal Petr Kubina a Jiří Stejskal a ve druhé etapě v roce 2011 byl zásah proveden Jiřím Maškem, Petrem Kubinou a Tomášem Skořepou. U zbývajících dvou výjevů byly provedeny pouze zkoušky čištění a průzkumové sondy. Petr Kubina – Jiří Stejskal, *Restaurování barokní nástropní malby „Podobenství o rozsěvači“ z bývalé kaple zámku v Měšicích od Václava Ambroziho, I. etapa prací (restaurátorská zpráva)*, Městský úřad Měšice, 2007, nepaginováno; Jiří Mašek – Petr Kubina – Tomáš Skořepa, *Restaurování barokní nástropní malby „Podobenství o rozsěvači“ z bývalé kaple zámku v Měšicích od Václava Ambroziho, II. Etapa prací: revize, dočištění a retuše (restaurátorská zpráva)*, sign. 3910, Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště středních Čech, 2011, nepaginováno.

nování s oblymi hranami; v oblasti obličejů a obnažených těl používá hnědavé, okrové a červené hlinky; někdy doplněné zelenavými odstíny. Obličje Schlachterových postav mají kulatější rysy stínované fialovohnědými odstíny, místy doplněné červenými hlinkami. Ve stínech používá teplé odstíny. Vyobrazení nohou působí nepřirozeně; často jsou vymalované v poměrně dosti neumělé perspektivní zkratce.

U realizaci obou malířů se setkáme s podobenstvím o rozsěvači.⁵⁹ Tento námět byl také jedním z důvodů, proč Pavel Preiss připsal líbeznické malby malíři Ambrozimu. Můžeme předpokládat, že malíř Schlachter znal Ambroziho realizaci v zámecké kapli v Měšicích, jelikož použil při ztvárnění daného námětu podobnou kompozici postavy rozsěvače, provedl ji však zrcadlově. Ambroziho malířský styl se smyslem pro detail, precizní materiálovou charakteristikou či ztvárněním drapérií a oděvů působí oproti schématickému pojetí daných partií malířem Schlachterem zásadně odlišným dojmem.

Miniatury na měděné podložce a kresba na papíru

V souvislosti s malířskou tvorbou se podařilo objevit drobné olejomalby na měděné podložce o rozměrech 33 × 25 centimetrů představující výjevy ze starozákonních knih Ester, a to *Mdloby Ester před Ahasverem* (Est 5,1–4) a *Korunovace Ester* (Est 2,15–18), k níž existuje taktéž nově objevená kresba na papírové podložce o rozměrech 33 × 25,5 centimetrů se stejným námětem. Ambrozi se měl malbě miniatur na

Obr. 5 Antonín J. Schlachter, Apoteoza sv. Martina z Tours, 1791–1792, Líbeznice, fresco-secco. Foto: Věra Sejkorová Kašparová

60 | Viz Toman (pozn. 5), s. 17.

61 | „Von 25. Septemb: 1775 Bis 22. Semtembris Ao: 1776, wie folgt: ... Neuen Empfang. Von ammentlichen Herren Principalen. Als benantlich: H: Joseph Ambrosch, ob Paupertatem ...“ NAP, fond Pražská malířská bratrstva, Účetní kniha malířského bratrstva novoměstského 1755–1782, přír. č. AA 1214, nepaginováno.

62 | Ibidem, nepaginováno.

63 | Viz Dlabac (pozn. 3), s. 43; František Chalupa, heslo František Ambrozy, in: Jan Otto (ed.), *Ottův slovník naučný 2.*, Praha 1889, s. 95–96; Viz Thieme – Becker (pozn. 5), s. 398.

64 | Ema Sedláková – Jiřina Vydrová, *Pražské baroko. Výstava umění v Čechách XVII.–XVIII. století 1600–1800 – Valdštejnský palác – palác Zemského zastupitelstva – květen-září 1938*, Praha 1938, s. 86.

65 | Viz Vedlichová (pozn. 36), s. 13.

66 | „Ambrozi p. 1766“ a těžko čitelný text kurentem: „... Ulrich von Ulrich .../1811/musch (?)“. Gemälde bis 15. bis 19. Jahrhundert, http://galeriestucker.ch/fileadmin/CatalogPDF/2010%20Herbst/H10_Gemaelde_4.pdf, vyhledáno 28. 1. 2015.

67 | „Ambrozi p. 1766“ a těžko čitelný text kurentem: „... Ulrich von Ulrich .../1811/musch (?)“. Gemälde bis 15. bis 19. Jahrhundert, http://galeriestucker.ch/fileadmin/CatalogPDF/2010%20Herbst/H10_Gemaelde_4.pdf, vyhledáno 28. 1. 2015.

68 | Olejomalba o rozměrech 55 × 68,6 centimetrů je dnes majetkem Národní galerie v Praze. Na zadní straně malby se v dolním pravém rohu nachází signatura: „Do ffranck in f.“. LS [Lubomír Slaviček], heslo III/3-3 Pohled do obrazové sbírky, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Artis pictoriae amatores: Evropa v zrcadle pražského barokního sběratelství*, Praha 1993, s. 128–129, cit. s. 129; Lubomír Slaviček, *The National in Prague. Flemish Paintings of the 17th and 18th Centuries: Illustrated Summary Catalogue I/2*, Praha 2000, s. 146.

69 | Lot 6277: Ambrozy, Wenzel Bernhard Bernhard: Krönung der Esther, Invaluable, <http://www.invaluable.com/auction-lot/ambrozy-wenzel-bernhard-kronung-der-esther-6277-c-ab50a9b49b>, vyhledáno 28. 1. 2015.

Obr. 6 Václav Bernard Ambrozi, Mdloby Ester před Ahasverem, pravděpodobně 1766, olejomalba na měděné podložce. Foto: Gemälde 15. bis 19. Jahrhundert, Stucker, http://galeriestucker.ch/fileadmin/CatalogPDF/2010%20Herbst/H10_Gemaelde_4.pdf, vyhledáno 28. 1. 2015

měděné podložce naučit od svého staršího bratra Josefa Petra, se kterým se 8. června roku 1750 nechal imatrikulovat na pražské filozofické fakultě.⁶⁰ V zápisech pražského malířského cechu nacházíme záznamy, které dokládají, že byl i Josef Petr Ambrozi členem cechu. V zápisech se objevuje, že od roku 1758, kdy se členem stal také jeho bratr Václav Bernard, neplatil roční příspěvky. V jeho případě se jednalo o tíživou finanční situaci, jelikož v roce 1775 máme v účtech poznámku „*kvůli chudobě*“⁶¹ a po své smrti v roce 1779 zanechal cechu dluh 18 zl.⁶²

Od Josefa Petra, který byl Ambroziho prvním učitelem,⁶³ známe pouze jednu jemu připisovanou malbu, a to právě miniaturu na měděné podložce s námětem *Létó a sedláci* (1733), která byla v roce 1938 vystavena na výstavě Pražského baroka.⁶⁴ Do roku 1918 byl obraz v majetku J. Kretschmera v Praze a od tohoto roku ji vlastnil J. Waldes. Mezi léty 1940–1999 byla ve sbírkách Národní galerie v Praze a poté byla na základě restitucí vrácena dědicům původního majitele. Dnes se nachází v soukromé sbírce.⁶⁵ Malba představuje mytologický námět, kdy se ziznivá a zemlená bohyně Létó (Latona) zastavila se svými dětmi Apollónem a Dianou u jezírka v Lykii, aby se občerstvili. Zabránilo jí v tom však několik rolníků, kteří zde sbírali rybníční rákos, a proto je proměnila v žáby

Miniatury od Václava Bernarda Ambroziho se starozákonním příběhem o královně Ester bychom tedy mohli řadit spíše k počátkům Ambroziho tvorby, což by také odpovídalo příspěvku, který se údajně nachází na zadní straně podložek a uvádí rok 1766.⁶⁶ Miniatury byly v minulosti v majetku soukromého švýcarského sběratele a následně na podzim 2010 nabízeny v aukční síni Stucker v Bernu pod číslem položky 2163 v Bernu za 25 tisíc švýcarských franků. Bohužel se nepodařilo dohledat současného majitele.⁶⁷

Starozákonní příběh o dívce židovského původu jménem Ester, která se stala Ahasverovou druhou ženou, jež zachránila svou statečností svůj národ před záhubou, byl častým námětem nizozemských umělců 17. století. Tento námět zpracoval na několika malbách antverpský malíř kabinetních obrazů Frans II. Francken (1581–1642). Jeho olejomalba *Hostina Esterina* malovaná na měděné podložce datovaná do roku 1622 se dostala do nostických sbírek v roce 1706.⁶⁸ Franckenovou realizací se mohl inspirovat i malíř Ambrozi, který použil i stejný materiál podložky. Na jeho malbách můžeme vidět podobné detaily jako u maleb Franse II. Franckena. Jedná se o krále Ahasvera, jak napřahuje levou ruku s žezlem k Ester, nebo o zlaté bohaté zdobené vázy. Ester je vždy doprovázena služebnými a král je obklopen muži.

Kresba tužkou s námětem *Korunovace Ester* na papírové podložce s filigránem lilie s korunou a s textem: „*C & I Honig*“ má rozměry 35 × 25,5 centimetrů.⁶⁹ Jedná se o elegantně a jemně provedenou studii pro olejomalbu na měděné podložce. Na kresbě a malbě se však můžeme setkat s některými změnami. Kresba je oproti malbě detailněji provedena; olejomalba je po okrajích poněkud oříznuta. Kresba působí díky širším okrajům o něco vzdušněji. Základní kompozice postav je stejná na obou realizacích, liší se pouze v detailech a provedením prvků v pozadí.

Závěr

Přestože byl Václav Bernard Ambrozi (1725–1806), dvorní malíř Marie Terezie a Nosticů, velmi všestranným umělcem a mužem mnoha profesí (znalec umění, restaurátor, obchodník s uměním, licitátor při aukcích atd.), je odborné povědomí o jeho osobnosti či malířském díle i nadále mizivé. Z početné rodiny Ambroziů vzešlo hned několik malířů; u svého staršího bratra Josefa Petra získal Václav Bernard Ambrozi své první malířské zkušenosti a spolu s ním se roku 1750 zapsal na filozofickou fakultu pražské univerzity. Nicméně i přes omezený výčet realizací si můžeme vytvořit představu bezpochyby o velmi nadaném malíři pozdně barokního období, který rozhodně stojí za naše povšimnutí. Jeho tvorba byla ovlivněna výraznými malíři (Václav Vavřinec Reiner, František Karel Palko, Siard Nosecký) působícími nejen na našem území, ale také umělci italskými či nizozemskými. Jeho tvorba vychází z vrcholně barokního malířství, které později transformuje v jemnější provedení pozdního baroka a rokoka. Po vzoru Palkovy školy tvoří v duchu benátského kolorismu.

Ambrozi byl malířem freskových maleb, dále olejomalb na plátně, ale tvořil též olejové miniatury na měděné podložce nebo kresby tužkou. Byl portrétistou, malířem oltářních pláten i květinových zátiší v duchu nizozemské malby, malířem architektury v duchu Pozzova iluzionismu. Figury odívá do oděvů dobové módy 18. století.

Do dnešní doby se nám bohužel zachoval jen velmi malý výčet jeho tvorby. Připomeňme jedinou dochovanou signovanou práci – výmalbu zámecké kaple v Měšicích z roku 1775. Ostatní realizace byly Ambrozimu připisány buď na základě studia starší literatury, či na základě formálního posouzení. K výzdobě zámecké kaple použil náměty biblických podobenství a celou ikonografii doplňoval oltářní obraz *Svatá Alžběta Durynská jako almužnice* (dnes v kostele Nejsvětějšího Salvátora v Praze) téže datace. Malíři byla v minulosti připisována realizace nástěnné výzdoby kostela sv. Martina z Tours v Líbeznici z let 1793–1795, a to z důvodu podobné ikonografie – novozákonní podobenství stejně jako v Měšicích. V účtech týkajících se stavby kostela však nacházíme jméno malíře Schlachtera (pravděpodobně Antonína J. Schlachtera), jenž v letech 1791–1792 vymaloval Apoteozu sv. Martina v presbytáři kostela.

Nedávno objevené miniatury provedené olejomalbou na měděné podložce představují výjevy ze starozákonní knihy Ester, a to *Mdloby Ester před Ahasverem* a *Korunovace Ester*, k níž existuje kresba na papírové podložce se stejným námětem.

Obr. 7 Václav Bernard Ambrozi, Korunovace Ester, pravděpodobně 1766, olejomalba na měděné podložce. Foto: Gemälde 15. bis 19. Jahrhundert, Stucker, http://galeriestucker.ch/fileadmin/CatalogPDF/2010%20Herbst/H10_Gemaelde_4.pdf, vyhledáno 28. 1. 2015

Obr. 8 Václav Bernard Ambrozi, Korunovace Ester, pravděpodobně 2. polovina 18. století, kresba tužkou na papírové podložce. Foto: Invaluable, <http://www.invaluable.com/auction-lot/ambrozy-wenzel-bernhard-kronung-der-esther-6277-c-ab50a9b49b>, vyhledáno 28. 1. 2015.